

မာတိကာ

ပြုစုသူထံမှ	?
၁။ အပိုင်း ၁	
၂၀ ရာစု အမေရိကန်ကဗျာသမိုင်း နောက်ခံအကျဉ်း	၁၁
၂။ အပိုင်း ၂	
လစ်ရစ်ကဗျာနှင့် ပဋိလစ်ရစ်ကဗျာ	၂၈
၃။ အပိုင်း ၃	
ဘာသာစကားကဗျာ (LP)	၄၁
၄။ အပိုင်း ၄	
ထွန်းသစ်စကဗျာ Emergent Poetry/ ဘာသာစကားကဗျာအလွန် ကဗျာ(Post-LP/PLP)	၈၃
၅။ အပိုင်း ၅	
အယ်လစ်ပစ်တစ်ကလပ်ကဗျာ (Elliptical Poetry)	၉၉
၆။ အပိုင်း ၆	
ပိုစ်-အာဗွန်ကဗျာ Post-avantism နှင့် လစ်ရစ်ကဗျာပိုစ်မော်ဒန်ကဗျာများ(Lyric Postmodernisms)	၁၁၂

၇။ အပိုင်း ၇	
အမေရိကန် ပိုစ်မော်ဒန်ကဗျာ (American Postmodern Poetry)	၁၂၀
၈။ အပိုင်း ၈	
အမေရိကန် ဟိုက်ဘရစ်ဒ်ကဗျာ (American Hybrid)	၁၃၀
၉။ အပိုင်း ၉	
ကဗျာများ	၁၄၇

ပြုစုသူထံမှ

၁။

ကျွန်တော်ဟာ အမေရိကန်ကဗျာသုတေသီ မဟုတ်ပါဘူး။ အမေရိကန် ကဗျာဆိုင်ရာ ပညာရှင်လည်း မဟုတ်ပါဘူး။ အမေရိကန်မှာ မှီလိုပေါက်နေတဲ့ တက္ကသိုလ် အသီးသီးက ထုတ်လုပ်နေတဲ့ MFA (Master of Fine Arts) အနုပညာ/ ကဗျာဆိုင်ရာ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့လည်း ရရှိထားသူ မဟုတ်ပါဘူး။ ကဗျာကို ချစ်ခင်ပြီး အမေရိကန်ကဗျာနဲ့ ပိုနီးစပ်ခွင့်ရခဲ့လို့ ပိုသံယောဇဉ်ကြီးမိတဲ့သဘောနဲ့ အမေရိကန် ၂၀ ရာစုနဲ့ ၂၁ ရာစု ကဗျာလောကကို မလှမ်းမကမ်းကနေ စမ်းစမ်းလေ့လာ စွဲမက်နေသူတစ်ဦးသာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်ကဗျာနဲ့ ပတ်သက်လို့ ကဗျာဆောင်းပါးတွေ၊ ဘာသာပြန် ကဗျာတွေ ကျွန်တော် ကြိုးကြားကြိုးကြား ရေးခဲ့တာ ၁၅ နှစ်လောက်တော့ ရှိပါပြီ။ မြန်မာကဗျာလောကသားတွေနဲ့ ကဗျာဖတ်ပရိသတ်တို့ကို ဖတ်ကြည့်စေချင်လို့ ရေးသား ဘာသာပြန်ခဲ့တာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲလို ယစ်တီ၊ ပေါင်းနံဒါ၊ အိုဟာရာ၊ ပလ္လာသ်၊ ဘန်းစတိုင်း၊ ဆစ်လ္လာမင်နီ၊ အက်ရှ်ဘရီ၊ ယန်းဂ်၊ ဘလိုင်းဝ် စသည်တို့ကို မြန်မာဘာသာပြန်ပြီး

မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ကဗျာဗေဒတစ်ရပ် အနေဖြင့် LANGUAGE POETRY ဘာသာစကားကဗျာ LP နဲ့ Deep Image တို့ကိုလည်း မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော် ရေးသား ဘာသာပြန်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန် ကဗျာဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးတွေ၊ ဘာသာပြန် ကဗျာတွေဟာလည်း သီးခြားအဖြစ်အပျက်တွေ၊ သီးခြားအရေးအသားတွေလို ဖြစ်ခဲ့တာကို ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် သတိပြုမိပါတယ်။ ဆက်စပ်ဝန်းကျင် context မဲ့သလိုလည်း ဖြစ်ခဲ့တာတွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် '၂၀-၂၁ ရာစု အမေရိကန် ကွန်တမ်ပရီ ကဗျာ'ကို မြင်ကွင်းကျယ်ဖွဲ့ပြီး အသီးသီး အသကကို သူ့နေရာနဲ့သူ ထားရှိဖို့ရယ်၊ အဲဒါမြင်ကွင်းကျယ်မှာ မဖော်ပြရသေးတဲ့ အချက်အလက် အကြောင်းအရာတွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့ရယ် စိတ်ကူးရည်ရွယ်ပြီး ဒီစာအုပ်ကို ပြုစုလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆောင်းပါးတွေ၊ ဘွဲ့စာတမ်းတွေ၊ လုံးချင်းစာအုပ်တွေကို ဖတ်ရှုမွေ့နှိုက်ပြီး ရေးခဲ့တာဖြစ်တဲ့အတွက် ခရီးသွားဟန်လွှဲပုံစံတော့ မဟုတ်ပေမဲ့ ကျယ်ပြန့်လှတဲ့၊ ရှင်သန်လှပဲရှားနေတဲ့ နယ်ပယ်ကြီးကို ဒီစာအုပ်တစ်အုပ်နဲ့ 'အုပ်' မိမှာ မဟုတ်တာကိုလည်း ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် သေချာပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် 'မိတ်ဆက်' သဘောမျှသာလို့ပဲ ယူဆ လက်ခံစေချင်ပါတယ်။

၂။

ခေါင်းစဉ်က ပြဿနာပါ။ '၂၀-၂၁ ရာစု အမေရိကန် ကွန်တမ်ပရီကဗျာ'။ ရှင်းပါအုံး။ '၂၀-၂၁ ရာစု' ဆိုတာက အမေရိကန် ခေတ်ပြိုင် ကဗျာသမိုင်းဟာ ၁၉၉၀ ဝန်းကျင်မှာ စခဲ့တာလို့ သူတော်တို့ရဲ့ မှတ်ချက်တွေအရ ၁၉၉၀ ကနေ ဒီဘက်အထိ ကာလတစ်ခုကို ပိုင်းခြားပြီး ကန့်သတ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ 'အမေရိကန်' ဆိုတာကတော့ အမေရိကန် ကဗျာဆရာတွေရဲ့ အမေရိကန်ကဗျာအကြောင်းမို့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားနိုင်ငံက မဟုတ်ပါဘူး။ 'ကွန်တမ်ပရီ' ဆိုတာက အင်္ဂလိပ်ကနေ တိုက်ရိုက်ယူတဲ့ Contemporary ဖြစ်ပါတယ်။ ပြဿနာကြီးမားတဲ့ စကားလုံး/ အသုံးအနှုန်းပါ။ စကားလုံးအားဖြင့် မြန်မာလို 'ခေတ်ပြိုင်'

လို့ ဘာသာပြန်လို့ရပေမဲ့ အချိန်ကာလပြ အသုံးအနှုန်းလည်း မဟုတ်တဲ့ အတွက် 'ခေတ်ပြိုင်' လို့တောင် ဘာသာမပြန်ဘဲ အသံဖလှယ် ယူပြီး 'ကွန်တမ်ပရီ'လို့ အမည်တပ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာလည်း အကြောင်းရှိပါတယ်။

၁၉၉၀ ဝန်းကျင်မှာ အမေရိကန် ကဗျာလောကမှာ မရှိဖူးတဲ့ ကဗျာ အရေးအသားအသစ်တွေ ပေါ်လာကြတာကို သူတော်တို့တွေ၊ ဝေဖန်ရေး ဆရာတွေနဲ့ ကဗျာဆရာတွေကိုယ်တိုင် သတိထားလာမိခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီ ၁၉၉၀ ကာလ ဝန်းကျင်က အမေရိကန် ကဗျာလောကကို နှစ်ပိုင်းခွဲကြီးစိုးခဲ့ကြတဲ့ ကဗျာအုပ်စုကြီး နှစ်စုဖြစ်ကြတဲ့ LP နဲ့ Lyric တို့ရဲ့ လောင်းရိပ် နှစ်ခုစလုံးအောက်က ခွဲထွက်ရေးခဲ့ကြတဲ့ ထူးထူးခြားခြား ကဗျာတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ အဲဒီကဗျာတွေကို စိစစ်လိုက်တော့ LP နဲ့လည်း မကင်း၊ Lyric နဲ့လည်း ဟိုဟာ တူသယောင်ယောင်၊ ဒီဟာ တူသယောင်ယောင်တွေ ပါလို့နေကြတာ တွေ့ကြပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာ ကဗျာဆရာတွေရဲ့ ကဗျာဆိုင်ရာ ဆိုမိန့်ချက် Poetic Statement တွေထဲမှာလည်း LP ရဲ့ ဩဇာကို အသိအမှတ်ပြုသလို Lyric ရဲ့ ခံစားချက် ဖော်ပြမှုကိုလည်း မလွန်ဆန်နိုင်တဲ့ သဘောတွေ ဖွင့်ဟဝန်ခံထားတာတွေ ဖတ်ရပါတယ်။

အဲသလို ပေါ်ထွက်လာကြတဲ့ ကဗျာသစ်တွေကို ဘယ်လိုချဉ်းကပ်ပြီး ဘယ်လို နာမည်တပ်ရမလဲဆိုတာဟာ ပညာရှင်တွေ ခေါင်းခဲစရာ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့အမြင်၊ သူ့ချဉ်းကပ်ပုံနဲ့ ခေါင်းစဉ်အသီးသီးတပ်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြပါတယ်။ Post-Avant, Post-LP, Elliptical, Third Way, American Hybrid, Lyric Postmodernisms, 21st Century New Poetics ... စသဖြင့်။ ဒါပေမဲ့ ကာယကံရှင် ကဗျာဆရာတွေ ကိုယ်တိုင် ဟာ သူတို့ကို အဲသလို အုပ်စုခွဲ၊ ခေါင်းစဉ်တပ်ကြတာကို မနှစ်မြို့ခဲ့ကြသလို အဲဒီခေါင်းစဉ်တွေနဲ့ ခေါ်ဝေါ်ခံရတာကိုလည်း ငြင်းဆန်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဆိုပါ ခေါင်းစဉ်တွေဟာလည်း တစ်ယောက်က တပ်ကြည့်လိုက်၊ တစ်ယောက်က ဝေဖန်တိုက်ခိုက်လိုက်နဲ့ တစ်ခုမှမမြဲဘဲ နောက်ဆုံးတော့ ကဗျာဆိုင်ရာ ပညာရှင်တွေက 'ကွန်တမ်ပရီ'လို့ပဲ ခေါ်လိုက်ကြတာ

ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာအုပ်မှာလည်း ဒီကဗျာအုပ်စုကြီး နှစ်ခုကနေ ခွဲထွက်လာကြတဲ့ ကဗျာတွေကို ကျွန်တော် မီးမောင်းထိုးပြလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကဗျာတွေကို အမေရိကန်မှာကိုပဲ 'ကွန်တမ်ပရီ'လို့ ခေါ်ဝေါ် သတ်မှတ်လိုက်ကြတဲ့အတွက် အဲဒီအခေါ်အဝေါ်ကိုပဲ ကျွန်တော် ဆက်သုံးစွဲမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအသုံးအနှုန်းအပေါ် ငြင်းခုံမှုတွေရှိကြပေမဲ့ ကျွန်တော်နဲ့ မဆိုင်တော့ပါဘူး။ ဒီစာအုပ်ဟာ 'အမေရိကန် ကွန်တမ်ပရီကဗျာ'ကို မီးမောင်းထိုးပြသွားမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၃။

အမေရိကန် ခေတ်ပြိုင်ကဗျာလို့ ကျွန်တော် မခေါ်ဝေါ်လိုတာက ၂၁ ရာစု အမေရိကန် လက်ရှိ ခေတ်ပြိုင်ကဗျာလောက (၀၁) အမေရိကန် ကဗျာလောက လက်ရှိ ခေတ်ပြိုင်မှာ အဆိုပါ 'ကွန်တမ်ပရီ' ကဗျာတွေ အပြင် အခြားကဗျာအမျိုးအစားတွေလည်း ပေါ်ထွက်လို့လာပါတယ်။ အစဉ်အလာ ကဗျာဘက်ကို လုံးလုံးပြန်လှည့်သွားကြတဲ့ New Formalism အပြင် အသစ်တွေဖြစ်ကြတဲ့ Flarf, Conceptual နဲ့ Metamodernist ကဗျာတို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒီကဗျာအမျိုးအစားတွေဟာ ၂၁ ရာစု အမေရိကန် ကဗျာလောကမှာ ခေတ်ပြိုင်တွေ ဖြစ်ကြပေမဲ့ 'ကွန်တမ်ပရီ'တွေ မဟုတ်ပါဘူး။ 'ကွန်တမ်ပရီ'ရဲ့ ခေတ်ပြိုင်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အမေရိကန် ကဗျာအကြောင်းပြောတာ ဖြစ်ပေမဲ့ ၂၁ ရာစု မြန်မာ ကဗျာအကြောင်းလည်း သွယ်ဝိုက်ပြောတာ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ကဗျာဆရာဟာ ကဗျာအလုပ်ကို အပတ်တကုတ် လုပ်နေရမှာဖြစ်ပြီး ကဗျာအသိအမြင်နဲ့ ကဗျာဖွဲ့စပ်သီကုံးမှု အတတ်ပညာကို ဖွံ့ဖြိုး သစ်လွင်နေအောင် နိုးနိုးကြားကြား ရှိနေရမှာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ဘယ်သူမှ မယုံကြည်လည်း ကျွန်တော် ယုံကြည်လို့ ဒီစာအုပ်ငယ်လေး ပြုစုလိုက်ခြင်းသာ ...။